

ELS ANYS DE JOVENTUT

Primers anys del regnat de Jaume I, anys de convulsos enfrontaments amb la noblesa i on el rei forjà el caràcter lluitador i estratega que el farà passar a la història.

La desaparició del rei Pere i la llarga minoria del seu fill Jaume van produir un buit de poder que ocuparien els nobles de Catalunya i Aragó. La lluita entre clans i aliances, pròpia dels senyors feudals, sense el fre de l'autoritat reial assoliria un grau molt elevat de violència.

L'any 1217, un dels bàndols en lluita, oposat al regent i capitanejat per Ferran de Montaragó, germà del difunt rei Pere i oncle, per tant, del mateix rei Jaume, va aconseguir atraure el nou rei, fins aleshores confiat als templers, i que amb només nou anys d'edat va abandonar la seguretat de Montsó per a esdevenir un peó en el complicat joc de les rivalitats nobiliàries en lluita pel poder.

Anys després, el jove rei contaria al *Llibre dels fets* la confusió permanent en què va viure aquells anys, intentant refermar la seua autoritat, volent sotmetre els rebels, enfrontant-se successivament als poderosos senyors d'Albarrasí i de Montcada, de traïció en traïció i de fracàs en fracàs, fins que els barons principals de Catalunya i Aragó, de comú acord, el van retindre a Saragossa i es van repartir entre ells territoris, rendes i influències que corresponia adjudicar al rei. No el van alliberar fins que no els va donar el seu consentiment en tot.

El rei tenia aleshores quinze anys, només dos anys després (1225) intentava encapçalar la primera expedició militar fora dels seus dominis: un intent de conquerir Peníscola que va acabar en un fracàs humiliant.

Segurament el rei ja concebia aquell primer assaig com una manera de dirigir la violència feudal cap a l'exterior i d'imposar, alhora, la seua autoritat.

Després del fracassat setge a Peníscola, la tendència ja estava marcada. L'any següent Jaume I tornaria a intentar una penetració en terres andalusines, ara des de Terol. Dels barons que s'havien compromés a seguir-lo, no se'n va presentar quasi cap a la cita. Ara bé: el governador almohade de València, Abu Zayd, no prou ben informat sobre la feblesa política del rei Jaume, li va enviar ambaixadors amb l'oferta d'un tribut molt elevat (la cinquena part de les rendes de Múrcia i de València) si desistia d'atacar-lo.

El rei Jaume va acceptar el pacte d'Abu Zayd i, quan se'n tornava de la frontera, es va trobar un dels rics hòmens d'Aragó, don Pero Ahonés, que s'adreçava, amb seixanta cavallers seus contra el territori valencià, en una expedició de castic i saqueig en profit propi. El rei el va advertir que no ho podia fer perquè havia signat la pau amb els andalusins de València i Múrcia, i no podia consentir que un vassall seu trencara els pactes que ell havia signat. Però Ahonés no el volia obeir de cap manera. En la disputa el rei i el baró es van abraonar i, en l'enfrontament que va seguir, un dels hòmens del rei va matar Pero Ahonés d'una llançada.

La mort d'aquell important baró va comportar una reacció de greus conseqüències: diverses ciutats (Saragossa, Osca, Jaca) i gran part de la noblesa d'Aragó, més una part de la noblesa catalana (els Montcada i els seus aliats), es van sublevar contra el rei i va començar la guerra.

Els nobles revoltats lluitaven contra l'autoritat reial. La guerra era la seua raó de ser i, en este àmbit, no acceptaven les limitacions que el rei volia imposar-los: ell havia signat la pau amb Abu Zayd sense consultar-los-ho, s'havia atrevit a matar un dels principals barons d'Aragó perquè no l'havia acceptada i, no cal dir-ho, la resta de nobles no creien en l'obligació d'obeir el rei en semblants circumstàncies.

Començada la guerra, el rei va saber, aprofitant sens dubte les diferències entre els barons, constituir-se un bloc de partidaris prou important per a fer front als rebels: els Cardona i els Cabrera, a Catalunya, enemics dels Montcada; els Liçana, oposats als Ahonés, i altres importants llinatges aragonesos, com ara els Alagó, els Foces, etc.

Valent-se més d'una hàbil política de dissuasió que no del recurs a les armes, finalment Jaume I aconseguiria a la **Pau d'Alcalà**, al cap d'un any de començar les hostilitats, una situació més favorable als interessos reials.